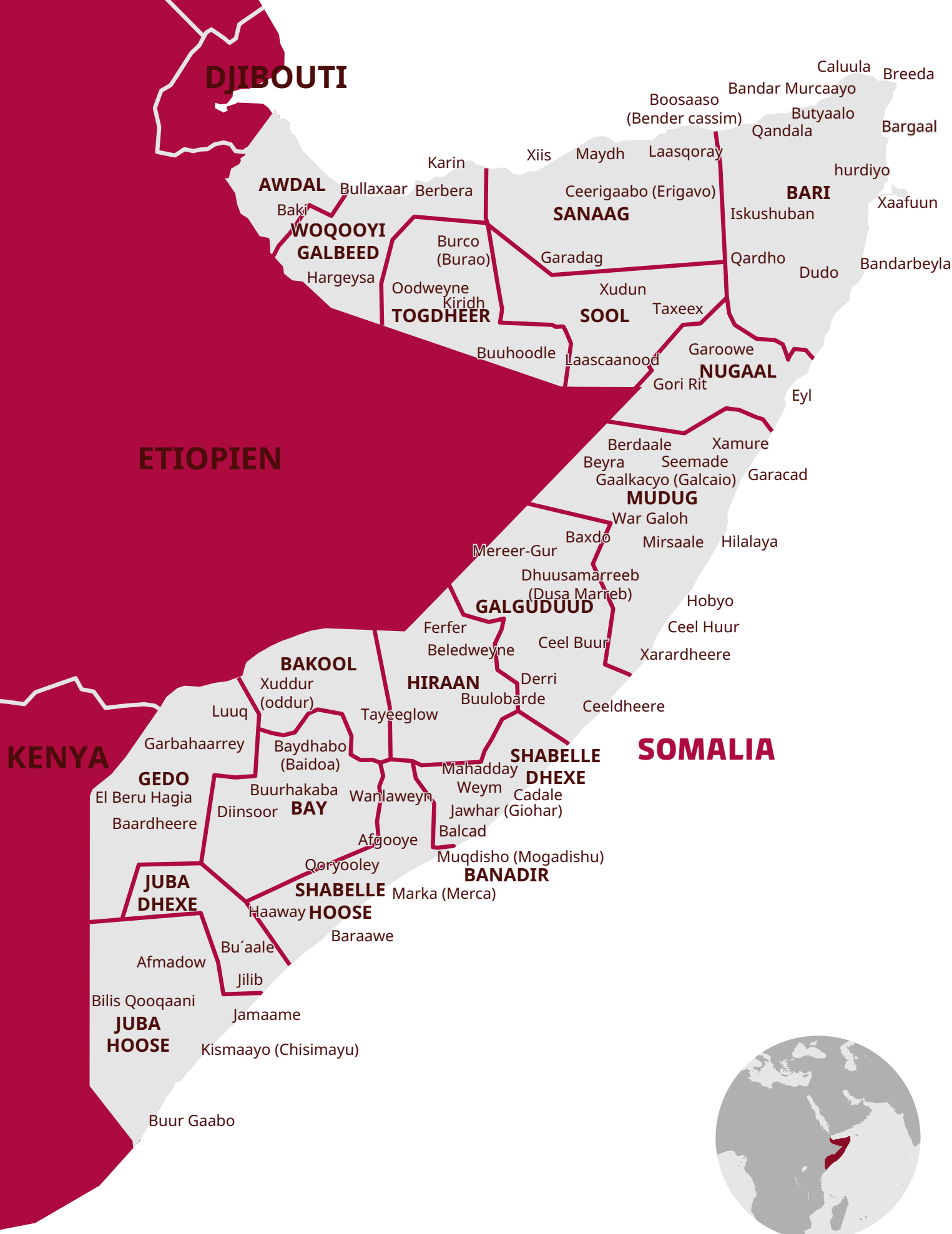

UDENRIGSMINISTERIET

DANMARKS STRATEGISKE RAMME FOR SOMALIA 2024-2028

INDHOLD

FORKORTELSER	4
1. INTRODUKTION OG VISION FOR PARTNERSKABET	5
2. KONTEKST, UDFORDRINGER OG RISICI	8
3. DANSKE POLITISKE PRIORITETER OG STRATEGISKE VALG	17
4. STRATEGISKE MÅL	21
5. MONITORERING AF DEN STRATEGISKE RAMME	25
6. DET BILATERALE UDVIKLINGSPROGRAM	26
Udviklingsengagementer under strategisk mål 1	28
Udviklingsengagementer under strategisk mål 2	30
Udviklingsengagementer under strategisk mål 3	31
7. FORELØBIGT BUDGET FOR DET BILATERALE UDVIKLINGSPROGRAM	33

BILAG B: NØGLEDATA – SOMALIA	34
BILAG C: OVERORDNET RESULTATRAMME	36

FORKORTELSER

APPS	Afrikaprogrammet for Fred og Bæredygtighed
AS	Al-Shabaab
ATMIS	Den Afrikanske Unions overgangsmission i Somalia
AU	Den Afrikanske Union
CSO	Civilsamfundsorganisation
DPPA	De Forenede Nationers afdeling for politik og fredsopbygning
FAO	De Forenede Nationers fødevare- og landbrugsorganisationen
FGM	Kvindelig omskæring
HDP	Humanitær, udvikling & fred
HIPC	De stærkt forgældede fattige lande
IDA	Den Internationale Udviklingsfinansiering
IDP	Internt fordrevet person
IFC	Den Internationale Finansinstitution
IFU	Investeringsfonden for udviklingslande
ILO	Den Internationale Arbejdsorganisation
IMF	Den Internationale Valutafond
IMS	International Media Support
IOM	Den Internationale Organisation for Migration
MEAL	Monitorering, Evaluering, Ansvarlighed og Læring
NCC	Nationalt rådgivende råd
NGO	Ikke-statslig organisation
OCHA	De Forenede Nationers kontor for koordination af humanitære anliggender
OHCHR	Sekretariatet for FN's Højkommissær for menneskerettigheder
SJF	De Forenede Nationers fælles fond for Somalia
SPA	Strategisk partnerskabsaftale (Danmark)
UIM	Udlændinge- og Integrationsministeriet
UN	De Forenede Nationer
UNCDF	De Forenede Nationers kapitaludviklingsfond
UNDP	De Forenede Nationers udviklingsprogram
UNEP	De Forenede Nationers miljøprogram
UNFPA	De Forenede Nationers befolkningsfond
UNHCR	De Forenede Nationers Flygtningehøjkommissær
UNICEF	De Forenede Nationers Internationale Børnefond
UNMAS	De Forenede Nationers Minerydningsaktion
UNOPS	De Forenede Nationers kontor for projektydelser
WASH	Vand, sanitet og hygiejne
WB	Verdensbanken
WFP	De Forenede Nationers Fødevareprogram
WHO	Verdenssundhedsorganisationen

1. INTRODUKTION OG VISION FOR PARTNERSKABET

Danmarks ambition er at være en tilstedeværende og relevant partner i verden, indgå i strategiske alliancer og udvikle ligeværdige partnerskaber med lande rundt om i verden. Det gælder især i Afrika, som Europas nabo og et stadig vigtigere kontinent politisk, økonomisk og demografisk.

Somalia er et af de mest skrøbelige og fattige lande i verden. Somalias ustabilitet påvirker ikke kun det somaliske folk, men smitter af på hele Afrikas Horn og påvirkes igen af ustabilitet i regionen. Somalia er ramt af fattigdom, konflikt og ustabilitet, voldelig ekstremisme, politiske kriser, klimaforandringer og er belastet af konsekvenserne af ubæredygtig anvendelse af land. Somalias placering i Adenbugten og ud til det Røde Hav, en central søtransportkorridor, samt dets nærhed til Golfstaterne betyder, at Somalia har geostrategisk interesse for Danmark og Den Europæiske Union (EU).

Danmarks strategiske og udenrigspolitiske interesser i Somalia har fokus på at adressere globale udfordringer, såsom de negative konsekvenser af klimaforandringer, bekæmpelse af fattigdom, øget modstandsdygtighed hos de fattigste og mest sårbare mennesker, forebyggelse og modvirkning af voldelig ekstremisme samt øget maritim sikkerhed. Samtidig er Danmark en langsigtet udviklingspartner for landene på Afrikas Horn, herunder for Somalia. Danmark ønsker fortsat at styrke partnerskabet med Somalia på områder af gensidig interesse både bilateralt og gennem EU, som skitseret i EU-Somalia Joint Operational Roadmap.

Den langsigtede vision for Danmarks partnerskab med Somalia er at støtte et mere stabilt, inkluderende, velstående og modstandsdygtigt Somalia, der adresserer de grundlæggende årsager til ustabilitet, fattigdom, sårbarhed og ulighed – i overensstemmelse med Somalias nationale udviklingsplan. Et mere stabilt og modstandsdygtigt Somalia vil samtidig reducere antallet af internt fordrevne, samt minimere grobund for voldelig ekstremisme, reducere risiko for pirateri samt bidrage til at bremse irregulær migration, herunder mod Europa. Tre forbundne strategiske prioriteter understøtter denne vision:

Den langsigtede vision for Danmarks partnerskab med Somalia er at støtte et mere stabilt, inkluderende, velstående og modstandsdygtigt Somalia, der adresserer de grundlæggende årsager til ustabilitet, fattigdom, sårbarhed og ulighed – i overensstemmelse med Somalias nationale udviklingsplan.

Strategisk mål 1:

Sikre tilpasning til klimaforandringer gennem lige adgang til ressourcer og muliggørelse af inklusiv og grøn vækst.

Strategisk mål 2:

Fremme stabilitet og sikkerhed, inklusiv statsopbygning og beskyttelse af menneskerettigheder.

Strategisk mål 3:

Opbygge modstandsdygtighed og adressere fordrivelse og migration.

Hvert af de tre strategiske mål adresserer centrale udfordringer, som Somalia står over for, og er i overensstemmelse med Somalias nationale udviklings- og stabiliseringsplaner. En række danske engagementer vil bidrage til mere end en strategisk målsætning, hvilket afspejler målsætningernes indbyrdes forbundne karakter samt de skrøbeligheder der påvirker Somalia. For at understøtte dette vil Danmark anvende alle tilgængelige instrumenter, herunder politisk dialog, udviklingssamarbejde, humanitær bistand, samt andre udenrigspolitiske værktøjer – herunder freds- og stabiliseringsengagementerne i samarbejde med Forsvarsministeriet og Rigspolitiet – samt med den private sektor og civilsamfundet, herunder den somaliske diaspora i Danmark. Målsætningerne er funderet i den overordnede danske prioritet om at bekæmpe multi-dimensionel fattigdom baseret på evidens der viser, at fattigdomsbekæmpelse fører til styrket modstandsdygtighed. Danmarks overordnede prioriteter om at styrke demokrati, civilsamfund, fremme af menneskerettigheder samt inklusion af kvinder og unge går på tværs af alle mål.

TIDLIGERE DANSKE RESULTATER OG STYRKER

Danmarks partnerskab med Somalia strækker sig over fire årtier. En stor del af den tidlige danske indsats havde fokus på det maritime domæne, først på at udvikle Somalias fiskerisektor og senere på at sikre maritim sikkerhed, herunder bekæmpelse af pirateri. Danmarks partnerskab med Somalia omfatter i dag en bred vifte af instrumenter, herunder politisk dialog, diplomati, stabiliseringsindsatser og humanitær bistand, samt en af de største danske bilaterale udviklingsporteføljer globalt.

Danmark anerkendes i Somalia for at være stærkt engageret i beskyttelse og fremme af menneskerettigheder. Ligeledes er Danmark anerkendt for at facilitere dialog om udfordringer omkring statsopbygning, samt for vores rolle som fortalere for børn og kvinders rettigheder. Danmark er også kendt for at give betydelig støtte til udviklingen af den private sektor. Danske styrker og resultater bygger på et stærkt partnerskab med somaliske partnere samt tilpasning til centrale somaliske udviklingsprioriteter.

Danmark har styrket **demokratisk regeringsførelse** ved at støtte valgprocesser, uafhængige tænketanke og fremme og beskyttelse af menneskerettigheder. Danmark har støttet op om aktiviteter, der har styrket institutioner, og herunder opbygget ansvarlighed og gennemsigtighed i den offentlige forvaltning. Støtte til lokale myndigheders deltagelse i fredsopbygning og kapacitetsudvikling har også været en del af den danske indsats. Danske indsats har ligeledes styrket den sociale kontrakt mellem regering og borgere i Somaliland ved at understøtte forbedrede serviceydelser og opbygning af kritisk infrastruktur, såsom veje, vandforsyning og investeringer i vigtige produktionssektorer.

Danmark har også fremmet **inklusive økonomisk vækst** ved at styrke rammebetingelserne for vækst i den private sektor og samtidig støttet reformer af den offentlige sektor. Samarbejdet med multilaterale organisationer som Verdensbanken og IMF om at muliggøre vigtige reformer og opbygge kapacitet har stimuleret den private sektor. Danmark har støttet udstedelse af lån til små og mellemstore virksomheder i samarbejde med andre udviklingspartnere samt IFU.

*Danmarks partnerskab
med Somalia strækker
sig over*

4

årtier.

Danmark har ydet betydelig **humanitær bistand og støtte til at øge modstandsdygtigheden i befolkningen** i form af akut fødevarerhjælp, vand, husly, sanitet og sundhedspleje i kriser og konflikt. Dette har omfattet kontantbaseret nødhjælp gennem programmer målrettet sundhed og ernæring for gravide kvinder og piger og deres børn, samt styrkelse af unges kompetencer gennem praktisk træning.

Danmarks bilaterale **freds- og stabiliseringsengagement** er forankret i freds- og stabiliseringsprogrammet for Afrikas Horn. Baseret på mere end ti års erfaring og i tråd med den somaliske regerings prioriteter, er Danmark anerkendt som en relevant og fleksibel aktør inden for stabiliseringsområdet. Danmark er en langsigtet partner i lokal konfliktløsning og politisk forsoning, og fortsætter med at støtte styrket kapacitet inden for maritim sikkerhed og retshåndhævelse.

Demokrati, civilsamfund og menneskerettigheder er en kerneprioritet for dansk udviklingssamarbejde og i vores udenrigspolitiske indsatser. I Somalia har Danmark stået i spidsen for et vigtigt stykke arbejde for fremme af menneskerettigheder, for eksempel gennem medformandskabet for initiativet "Friends of Children Affected by Armed Conflict". Derudover har Danmark støttet multilaterale partnere i deres arbejde for børn og kvinders rettigheder samt bekæmpelsen af omskæring af kvinder (FGM) og andre skadelige sociale normer. Danmark har bl.a. støttet det spæde, men spirende civilsamfund gennem etablering af et civilsamfundskoordinationsforum, gennem vores danske strategiske CSO-partnere, samt gennem uafhængige tænketanke, og endelig ved at drive en lokaliseringdagsorden inden for humanitær bistand. Selvom Danmark og Somalia ikke er enige på alle områder, har de seneste år vist at det er muligt at opretholde en kritisk politisk dialog, som for eksempel omkring valgsystemer og politisk dialog vedrørende lovforslaget om seksuelle krænkelser og børns rettigheder.

Demokrati, civilsamfund og menneskerettigheder er en kerneprioritet for dansk udviklingssamarbejde og i vores udenrigspolitiske indsatser.

FIGUR 1: VIGTIGE DANSKE BIDRAG

1. Med Somalia strategisk placeret langs globale skibsruiter i Det Indiske Ocean og Det Røde Hav, er **søfartsretshåndhævelse og international handel hovedelementer** i stabilitetsindsatsen. Danmark har arbejdet for at forbedre kapaciteten til at udøve regional og statslig myndighed på tværs af land- og maritime grænser for at reducere transnational organiseret kriminalitet.
2. Med støtte fra centrale politiske tænketanke har Danmark spillet en rolle i at **forhindre en politisk nedsmeltning op til valget i 2022** og understøttet den nye regering i at revitalisere det nationale konsultative råd 'NCC'.
3. Danmark er kendt for sin mangeårige tilstedeværelse og investeringer i Somaliland. Danmark har gennem **Somaliland Development Fund** hjulpet 1,4 millioner borgere med at få adgang til over 11 millioner liter vand om dagen, bygget over 150 km veje og støttet klimasmart landbrug gennem jord/vandbevarelse på over 2.500 hektar jord.

2. KONTEKST, UDFORDRINGER OG RISICI

Trods udtalt skrøbelighed og konflikt har Somalia oplevet en vis grad af stabilitet samt begyndende politisk og makroøkonomisk fremgang i de sidste ti år. Den nuværende regering, som kom til magten i maj 2022, har vist vilje til reform og har ambitioner om et mere stabilt og progressivt Somalia. Dog er den positive udvikling stadig truet af politiske kriser, voldelig ekstremisme og en meget begrænset evne til at reagere på klima chok fordi Al-Shabaab (AS) kontrollerer store dele af landet, og på grund af manglende tilstedeværelse af en fungerende stat i store dele af Somalia.

GEOPOLITIK, REGIONALE OG INTERNATIONALE PARTNERE

Der er en bred regional og international interesse for Somalia, ikke mindst på grund af Somalias geostrategiske placering på spidsen af Afrikas Horn og ved indsejlingen til det Røde Hav. Som følge heraf har Somalia en række traditionelle og ikke-traditionelle partnere, samt en aktiv somalisk diaspora i hele verden, herunder i Danmark.

Frokost i en UNICEF-støttet skole i XarXar, i nærheden af en midlertidig lejr for internt fordrevne, hvor UNICEF giver uddannelsesmuligheder for konfliktramte og sårbare børn.

UN0773131: ©UNICEF/Zerihun Sewunet

Regionalt er Etiopien en vigtig aktør af politiske, økonomiske og sikkerhedsmæssige årsager. Uden adgang til havet, har Etiopien vist interesse i at købe ejerandele i havne i Somaliland for at sikre og styrke handelsruter. Relationen mellem Kenya og Somalia er forbedret i løbet af de seneste år, med øget dialog om regional sikkerhed samt handel mellem de to lande. Somalias optagelse i det Østafrikanske Økonomiske Fællesskab (EAC) er også på tale. Kenya, Etiopien og Djibouti støtter alle den fælles militæroffensiv mod Al-Shabaab for at forhindre udbredelsen af AS i regionen. Den såkaldte kvartet (USA, UK, EU og FN) er en indflydelsesrig gruppe med regelmæssig dialog med den somaliske regering om sikkerhed, politik og humanitære spørgsmål. USA har en stærk politisk og militær tilstedeværelse i Somalia og er også en central partner på stabiliserings- og udviklingsområdet. Den Afrikanske Union (AU) er fortsat en vigtig aktør i forhold til sikkerhed, primært gennem Den Afrikanske Unions overgangsmission i Somalia (ATMIS – tidligere AMISOM). Andre internationale aktører såsom Tyrkiet, de Arabiske Emirater og Qatar yder også politisk, finansiel og sikkerhedsmæssig støtte. Tyrkiet er formentlig den mest aktive partner med en betydelig udviklings- og militærstøtte til Somalia. Golfstaterne tilbyder fleksibel finansiel støtte og udøver indflydelse i Somalia som en del af de regionale geopolitiske dynamikker. Kinas rolle i Somalia har hidtil været centreret om fiskerisektoren og Kina støtter FGS mod Somalilands løsrivelse. Rusland har også historisk været en partner i regionen. Senest har Rusland arbejdet på at genoprette forbindelsen til Somalia gennem gældseftergivelse og støtte til sikkerhedssektoren ved at levere militært udstyr.

EU er en betydelig aktør inden for politiske og sikkerhedsmæssige anliggender, samt en væsentlig udviklingsaktør. Det nyligt lancerede "EU-Somalia Joint Operational Roadmap" (maj 2023) fokuserer på god regeringsførelse og demokrati, sikkerhed og stabilisering samt vækst, og har klare forbindelser til EU's "Multi-Annual Indicative Programme for Somalia" (2021-2027). EU er en central aktør for dansk politisk engagement i Somalia, og "EU-Somalia Joint Operational Roadmap" udgør rammen for EU's og EU-medlemsstaternes engagement i landet. De nordiske lande og Storbritannien er tætte og ligesindede partnere inden for en række områder.

På grund af flere årtiers konflikt og efterfølgende svage somaliske regeringsinstitutioner kanaliseres midler i høj grad gennem multilaterale partnere. Med cirka 1,9 milliarder dollars i finansiering til Somalia er Verdensbanken langt den største udviklingspartner for den somaliske regering med en blanding af IDA projekter og budgetstøtte. Ud over Verdensbanken er EU i øjeblikket den eneste anden udviklingspartner, der yder budgetstøtte til den føderale regering.

KLIMAFORANDRINGER OG NATURRESSOURCEFORVALTNING

Klimaforandringer og utilstrækkelig naturressourceforvaltning forstærker udfordringerne med politisk ustabilitet, usikkerhed, ressourceknaphed og accelereret urbanisering - og resulterer ofte i tilbagevendende humanitære kriser, hvilket påvirker omfanget af fattigdom direkte, herunder den multi-dimensionelle fattigdom. Somalia er det næstmest klimasårbare land i verden. Landet står over for en række klimarelaterede risici, herunder tørke,

oversvømmelser, cykloner og klimarelaterede sygdomme og epidemier. I det sidste årti har Somalia været vidne til flere usædvanligt tørre sæsoner og langvarige tørkeperioder, blandet med usædvanligt våde regnsæsoner, der har ført til oversvømmelser. I løbet af efteråret 2022 oplevede Somalia den værste tørke i 40 år. Dette har resulteret i, at over 6,5 millioner somaliere er blevet fødevarer- og sundhedsrisikable (ud af en samlet befolkning på ca. 18 millioner), 13 millioner husdyr er døde, og tusindvis af hektarer afgrøder er gået tabt.

Ekstreme vejrbegebenheder forekommer med stigende hyppighed og fører til udbredt fattigdom og fordrivelse. Uden en effektiv tilpasning vil konsekvenser af klimaforandringer fortsat forværre eksisterende sårbarheder i Somalia og forværre befolkningens levevilkår, skabe fordrivelse, irregulær migration og rekruttering til ekstremistiske og kriminelle grupper – mens de bidrager regelmæssigt til konflikter i Somalia ved at underminere levevilkår, der er afhængige af landbrug og pastoralisme, samt skærpet konkurrence om begrænsede vand- og græsningsarealer. Dette sætter også skub i klimainduceret migration, som fører til konflikter mellem klaner, samt hurtigt voksende urbanisering.

Husdyr og landbrug, to sektorer, der er særligt sårbare over for klimaforandringer, udgør op til 70 procent af landets BNP. Over 80 procent af landet består af geografisk tørre og halvtørre områder, hvorfor selv små klimaforandringer i disse sektorer har dramatiske effekter på befolkningen og deres levevilkår. Eftersom klimaforandringer truer levedygtigheden af disse to sektorer fremadrettet, stiger urbaniseringen hastigt og lægger yderligere pres på statens kapaciteter og på levegrundlag såsom fødevarer, vandressourcer, sundhed og infrastruktur samt andre serviceydelser.

Som følge af udbredt fattigdom og ressourcepres, tyer mange somaliere til uholdbare overlevelsesmekanismer, såsom ulovlig produktion af trækul og skovrydning, overforbrug af naturressourcer samt risikable dyrkningsmetoder. Klimaforandringer og jorderosion påvirker somaliske kvinder og piger uforholdsmæssigt, da de typisk bærer den tungeste arbejdsbyrde, når det kommer til at hente vand, skaffe energi til opvarmning og producere mad. Kvinder og piger er underrepræsenterede i beslutningsprocesser og udelukkes fra beslutninger omkring klimatilpasningsløsninger.

Der er dog muligheder for, at Somalia kan udnytte sine ressourcer på længere sigt. Somalia har Afrikas næst-længste kystlinje, og har dermed stort potentiale til at drage fordel af en "blå økonomi". Derudover, med nogle af verdens højeste og mest stabile solskinstimer (i gennemsnit over 3.000 timer om året), samt det højeste ressourcepotentiale for offshore vindkraft i Afrika, er potentialet for en grøn energiomstilling baseret på sol- og vindenergi tydeligt.

SIKKERHED, STABILITET OG STATSOPBYGNING

Somalia er præget af ustabilitet, konflikter og skrøbelighed. Efter 25 år med et de-facto statskollaps på grund af en blodig borgerkrig samt klanrivalisering kombineret med forskellige mislykkede regionale og internationale forsøg på

Somalia er det næstmest klimasårbare land i verden.

Klimaforandringer og jorderosion påvirker somaliske kvinder og piger uforholdsmæssigt, da de typisk bærer den tungeste arbejdsbyrde, når det kommer til at hente vand, skaffe energi til opvarmning og producere mad.

indblanding, lykkedes det Somalia at vedtage en provisorisk forfatning i 2012. Siden 2012 har Somalia oplevet en række relativt fredelige – omend meget snævre, ikke-repræsentative og kun delvist legitime – valgprocesser senest i 2022. Den provisoriske forfatning lagde grundlaget for en føderal model, herunder etableringen af fem føderale medlemsstater (FMS), samt Somaliland, som fastholder sit krav om uafhængighed. Den politiske elite har ikke formået at blive enige om centrale forfatningsmæssige spørgsmål, herunder magtdeling og ressourcer, grænsesætning, forfatningsmæssige mandater samt kontrol over sikkerhed.

Det nuværende politiske system, baseret på klantilhørsforhold og forhandlinger mellem den politiske elite, er under pres som følge af en ung demografi, høj arbejdsløshed, klimarelaterede kriser, elitepositionering samt voksende krav til en mere ansvarlig regeringsførelse. Somalias offentlige institutioner, der er bemyndiget til at regulere og implementere politik, reformer, budgetter og love, er stadig i deres spæde udvikling og rangerer blandt de svageste globalt. Ifølge Transparency Internationals "Corruption Index" fra 2022, rangerer Somalia som det mest korrupte land i verden. Den Al-Qaeda-tilknyttede terrororganisation Al-Shabaab har siden 00'erne været til stede i Somalia og kontrollerer i øjeblikket store dele af landet, især i landområderne i det sydlige og centrale Somalia. Al-Shabaabs succes tilskrives dårlig regeringsførelse og regeringens begrænsede evne til at levere basale services, herunder et retfærdigt retssystem. Al-Shabaabs evne til at udfylde et vakuum politisk har gjort dem i stand til at afpresse borgere og virksomheder, hvilket gør Al-Shabaab til en af de rigeste ekstremistiske organisationer globalt, med evnen til at udføre terrorangreb i de fleste dele af det sydlige Somalia, herunder Mogadishu.

Kort tid efter valget af Hassan Sheikh Mohamud i maj 2022 indledte hans regering en offensiv mod Al-Shabaab, baseret på en folkelig opstand mod AS i visse dele af landet. At stabilisere nyligt genvundne områder fra Al-Shabaab og levere sikkerhed, serviceydelser, adgang til ressourcer og håndtering af politiske uenigheder vil afgøre den langsigtede succes af denne offensiv. Inddragelsen af lokale klaner, der støtter den somaliske nationale hær har vist sig at være effektiv. Dog kan bestræbelserne på at reintegrere disse væbnede fraktioner i den nationale hær såvel som lokale forsoningsbestræbelser, møde udfordringer på medlemsstatsniveau.

Stabiliteten udfordres også af de omfattende klanstridigheder, der er en del af Somalias historie. Politiske udnævnelser baseres på klantilhørsforhold, og den hårfine balance for indflydelse i politiske processer overlades til de fire største somaliske klaner, der hver især får en lige andel af den politiske magt. Fuld inklusion af af visse målgrupper, såsom kvinder, unge og andre marginaliserede grupper, er stadig en betydelig udfordring på trods af visse fremskridt. Kvinder mangler adgang til ressourcer og beslutningsprocesser, hvilket gør dem mere sårbare over for menneskerettighedskrænkelser. Børneægteskaber er et stort problem i Somalia, hvilket har alvorlige konsekvenser for pigers sundhed og uddannelse. Somalia har verdens næsthøjeste fertilitetsrate med 6,4 børn per kvinde (2020). Mødredødeligheden

er blandt de højeste i verden med 1.600 pr. 100.000 fødsler, og trods begyndende fremskridt gennemgår cirka 99 procent af kvinderne i Somalia omskæring (FGM). Vold, herunder voldtægt og vold i hjemmet, er udbredt. Retssystemet er meget svagt og favoriserer i høj grad mænd.

Den Afrikanske Unions Transitionsmission i Somalia (ATMIS – tidligere AMISOM) har i mange år været en væsentlig aktør inden for sikkerhedssektoren i Somalia, primært som sikkerhedsleverandør til store infrastrukturanlæg og som støtte til den Somaliske nationale (SNA) og andre partnere inden for sikkerhedssektoren. Missionen er bemyndiget af FN's Sikkerhedsråd og delegeret til AU. Den finansieres primært af EU (ca. 2,5 milliarder EUR siden 2007) og Storbritannien og implementeres af flere lande, der bidrager med tropper, primært Etiopien, Kenya, Uganda, Djibouti og Burundi. ATMIS suppleres af bilaterale styrker fra flere af de troppebidragende lande, mens især USA, Tyrkiet, Uganda og Qatar uddanner et betydeligt antal styrker, herunder specialstyrker. En forventet tilbagetrækning af ATMIS er sat til at finde sted i 2023 og 2024, og er fortsat et kritisk sikkerhedsproblem på grund af udfordringerne med en smidig overgang af ejerskab til regeringen og manglen på somalisk kapacitet til at overtage selv.

Siden 2012 er der sket fremskridt i forhold til at bygge tekniske, juridiske og regulatoriske systemer med støtte fra det internationale samfund. Gældslettelsesprocessen for stærkt forgældede, fattige lande (HIPC) der blev indledt i 2020, har også drevet fremskridt i forhold til reformer. Gennem HIPC-processen vil Somalia opnå gældseftergivelse og få adgang til lån på det internationale finansielle marked. HIPC forventes afsluttet inden udgangen af 2023, efter implementeringen af et IMF-program, der fokuserer på økonomiske reformer, herunder styrkelse af national indtægtsmobilisering (aktuelt omkring knap 3 procent af BNP). Derudover fokuserede IMF-programmet på forbedring af offentlig økonomistyring, hvilket indebærer ansvarlighedsmekanismer og balancerede statsbudgetter.

Med Afrikas næst-længste kystlinje, og herunder et interessant potentiale for udvinding af maritime olie- og gasressourcer, er Somalias potentiale som en regional økonomisk aktør inden for den maritime og handelsmæssige industri betydelig. Begrænset kapacitet til at kontrollere sine farvande medfører dog, at Somalia fortsat er sårbar over for illegal handel og aktiviteter. Pirateri var en stor trussel for 10 år siden, men er sidenhen blevet modarbejdet gennem internationale bestræbelser; dog udføres andre transnationale kriminelle aktiviteter stadig i farvandene ud for Somalias kyst. Dette omfatter ulovligt, ikke-rapporteret og ureguleret fiskeri samt våben- og menneskesmugling, som fortsat holder gang i interne konflikter og kriminel virksomhed. Dette udgør en del af et netværk, der kanaliserer ulovlige varer til andre dele af verden, herunder til Europa.

Siden erklæringen om uafhængighed i 1991 har Somaliland været forholdsvis mere stabil og oplevet en gradvis demokratisk fremgang. Der er blevet afholdt otte troværdige og stort set frie og retfærdige valg (enkeltmandsvalgkredse) med fredelig magtoverdragelse. Økonomisk set har Somaliland tiltrukket udenlandske investeringsprojekter, herunder en investering på 500 millioner USD fra DP World i Berbera Havn. Somalilands politiske stabilitet er imidlertid under pres, og der er et behov for at udvide omfanget af politisk deltagelse. Det nuværende politiske system er elitært og ekskluderende, især for kvinder, unge og minoritetsklaner

Med Afrikas næst-længste kystlinje, og herunder et stort potentiale for udvinding af maritime olie- og gasressourcer, er Somalias potentiale som en regional økonomisk aktør inden for den maritime og handelsmæssige industri betydelig.

og andre marginaliserede grupper. Styret har aldrig været baseret på regler – næsten alle valg i Somaliland har indebåret betydelige forsinkelser – og mænd dominerer alle tre søjler af staten. Lignende mønstre eksisterer mellem regeringen og erhvervslivet, hvor store skatteydere forhandler deres skatter; og hvor store kontrakter bærer stærkt præg af indflydelse fra klaner. Der er sket en indsnævring af politiske rettigheder, civilsamfundet og ikke mindst en forringelse af pressefriheden i de seneste år. Journalister er udsat for et betydeligt pres fra myndighederne og politiet slår ned på uafhængige medier.

DEMOKRATI, CIVILSAMFUND OG MENNESKERETTIGHEDER

Civilsamfundet i Somalia er domineret af klanforbindelser og er generelt svagt. Forsøg på at begrænse civilsamfundet er udbredt, hvilket resulterer i høje niveauer af selvrensning. De juridiske rammer for civilsamfundet er mere fokuseret på at kontrollere civilsamfundsorganisationer fremfor at beskytte civilsamfundets råderum. Aktivister, der kæmper for ytringsfrihed, herunder journalister, er ofte mål for vilkårlige anholdelser uden rettergang og bliver retsfulgt på baggrund af landets forældede straffelov. Føderale og regionale militærdømme dommer fortsat folk til døden og udfører henrettelser, hvilket giver anledning til alvorlige bekymringer om muligheden for en retfærdig rettergang. Som følge heraf er somaliske civilsamfundsorganisationer ofte hverken i stand til eller villige til, effektivt at stille regeringen til ansvar, med mange menneskerettighedsforkæmpere der vælger at få ansættelse i regeringsapparatet i stedet eller som ikke er i stand til at få deres stemme hørt.

Elever vasker hænder på legepladsen på Qansaxleey Grund- og mellemskole i Dolow, Somalia, d. 5. februar 2022.

UN0591232: ©UNICEF/ Ismail Taxta

Det formelle retssystem er fortsat svagt og er karakteriseret ved regelmæssige rettighedsovertrædelser og vilkårlig retshåndhævelse, herunder anvendelse af dødsstraf mod børn. Spændinger og inkonsistens mellem det klanbaserede traditionelle retssystem Xeer, sharia-lov og den formelle ret er udtalte. Vigtige institutionelle og juridiske reformer er til en vis grad stagneret. Gennemgangen af landets forældede straffelov blev sat i bero i 2022, og der er kun sket begrænsede fremskridt i forhold til vedtagelsen af den føderale lovgivning om seksualforbrydelser samt central lovgivning om kvinder og børns rettigheder. Somalia har ikke etableret en national menneskerettighedskommission, og man har siden 2018 afventet udnævnelsen af en menneskerettighedskommissær.

FATTIGDOM OG MODSTANDSDYGTIGHED - ØKONOMISK OG SOCIAL UDVIKLING

Somalia er et af de fattigste lande i verden. I 2021 var BNP pr. indbygger 401 USD, med cirka 70 procent af befolkningen under den internationale fattigdomsgrænse. BNP-væksten pr. capita er lav. Mellem 2014 og 2021 var den reale vækst pr. indbygger i gennemsnit nul procent. Fraværet af gunstige rammevilkår for udvikling af den private sektor, fraværet af en lovgivningsmæssig ramme, en høj grad af korruption, Somalias isolation fra det internationale finansielle system, høje offentlige udgifter i forhold til skatteindtægter og Somalias afhængighed af udviklingsbistand og pengeoverførsler hæmmer alt sammen en højere vækst. HIPC-gældslettelse ses dog som en katalysator for at fremme investeringer og forbedre offentlige ydelser.

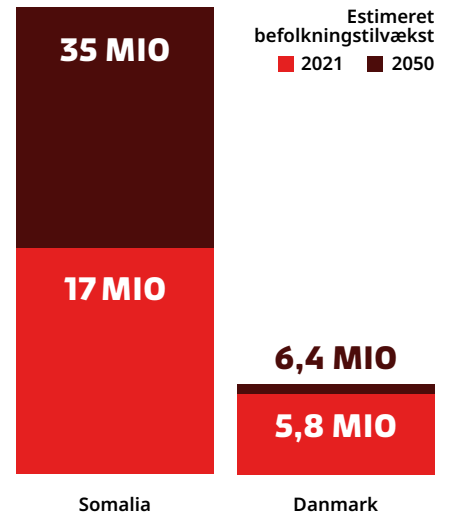
Langt de fleste somaliere er beskæftiget i den uformelle økonomi, hvor kvinder har særligt lave beskæftigelsesrater i den formelle sektor. Kvinder har begrænset adgang til kredit og er ikke proportionelt repræsenteret på politisk niveau, hvilket efterlader virksomheder ledet af kvinder i periferien af den politiske dagsorden. Produktion og eksport af kvæg udgør de største udenlandske indtægter for Somalia og står for cirka 80 procent af eksportindtægterne. Fiskeri har et enormt potentiale, men udgør i øjeblikket kun 0,2 procent af BNP på grund af begrænsede investeringer, ulovligt internationalt fiskeri og få muligheder for forarbejdning. Ungdomsarbejdsløshed er en voksende bekymring. 48 procent af de unge i Somalia er enten arbejdsløse eller beskæftiget i lavproduktive, lavtlønnede jobs, hvilket gør dem særligt sårbare over for menneskerettighedskrænkelser, overgreb og risikoen for at blive rekrutteret af væbnede grupper.

Adgang til finansiering er fortsat en udfordring i Somalia. Traditionelle somaliske banker har en konservativ låneprofil, hvilket gør adgangen til finansiering begrænset - især for små og mellemstore virksomheder, såvel som for virksomheder ledet af kvinder. Den private sektor påvirkes også af klanforbindelser, og Al-Shabaab genererer skatteindtægter gennem afpresning af aktører i den private sektor, hvilket skaber uforudsigelighed for somaliske virksomheder. Elektricitet er dyr, hvilket hindrer større investeringer og vækst.

Den udbredte fattigdom i Somalia gør, at de fleste husstande står over for adskillige udfordringer med bl.a. analfabetisme, uddannelse, adgang til sundhed, bolig, personlig sikkerhed, fødevarer sikkerhed, vand og sanitet

samt adgang til job og økonomiske muligheder. Befolkningstilvæksten, der i øjeblikket er på 3,2 procent, kan føre til en anslået befolkning på 35 millioner mennesker i Somalia i 2050 - næsten en fordobling af den nuværende befolkning. Denne befolkningstilvækst forstærker de eksisterende årsager til konflikt og medfører betydelige risici specifikt for konflikt- og klimarelateret migration, hurtig urbanisering og ustabilitet. I maj 2023 var der 3,8 millioner internt fordrevne i Somalia, næsten 25 procent af befolkningen, primært placeret i de sydlige og centrale dele af landet, især i Mogadishu. Klimaforandringer driver i voksende grad mennesker fra deres hjem- fra januar til maj 2023 blev der registreret yderligere 1,1 millioner internt fordrevne af OCHA. Næsten halvdelen af disse blev drevet på flugt på grund af klimatiske faktorer, her især tørke og oversvømmelser.

Levering af serviceydelser udføres primært af den private sektor, religiøse aktører, internationale partnere, herunder humanitære aktører givet de meget lave indenlandske ressourcer og manglende offentlige indtægter. De offentlige udgifter i sociale sektorer er ekstremt lave. Manglen på serviceydelser i størstedelen af landet samt begrænsede muligheder for indtjening er en væsentlig årsag til urbanisering. Hertil kommer, at ustabilitet og konflikt tvinger folk på flugt og påvirker adgangen til og bevægelsen af varer og mennesker. Adgang til serviceydelser er primært koncentreret i byområder, hvor internationale aktører har adgang og resulterer i, at internt fordrevne bosætter sig i byområder, ofte i midlertidige lejre. De lever under midlertidige, uhygiejniske forhold, ofte styret af såkaldte 'gatekeepers'. Disse gatekeepere, som styrer logistik og distribution, kan styre adgangen til serviceydelser, men er ikke altid i stand til eller villige til at yde beskyttelse til internt fordrevne.

Befolkningstilvæksten, der i øjeblikket er på 3,2 procent, kan føre til en anslået befolkning på 35 millioner mennesker i Somalia i 2050 - næsten en fordobling af den nuværende befolkning.

Lejr for internt fordrevne, Baidoa, Somalia IOM.

©IOM Somalia 2023/Ismail Salad Osman

SCENARIER

Somalia står ved en skillevej. På den ene side oplever somalierne for første gang folkelig modstand mod Al-Shabaab. Landet forventes at opnå gældslettelse i december 2023, baseret på økonomiske reformer, og potentielt har Somalia store olie- og gasreserver. Somalia er geostrategisk vigtigt og har en stærk diaspora, der kan bidrage og påvirke dagsordenen udefra, og nogle vender tilbage til landet. Det er dog usandsynligt, at situationen forbedres væsentligt på kort og mellemlang sigt. Der ses to scenarier på mellemlang sigt:

FIGUR 2: SCENARIER

SCENARIO 1:

Status quo – skrøbelig fremgang

I dette scenarie vil Somalia fortsat være udfordret af ustabilitet, klimatiske chok og højt demografisk vækstpres. Tilbagetrækningen af ATMIS-styrker udgør yderlig en risiko på kort sigt. Imidlertid er begrænset positiv udvikling og statsopbygning mulig og kan fremmes gennem øget internationalt pres og støtte. AS vil ikke forsvinde, men vil gradvist miste støtte og magt, mens centralregeringen konsoliderer sin tilstedeværelse i flere områder. Den politiske situation vil forblive skrøbelig, men stabil. Der vil være tilbagevendende politiske kriser og konflikter, men staten vil være i stand til at gennemføre reformer og opbygge sin legitimitet. En væsentlig del af befolkningen vil fortsat være afhængig af humanitær bistand, men der vil være øget mobilisering af ressourcer til langsigtede investeringer, herunder inden for klimatilpasning.

SCENARIO 2:

Markant forværring – muligt kollaps

I dette scenarie vil sikkerhedssituationen gradvist forværres, fordi centralregeringen, præsidenten og medlemsstaternes præsidenter konstant kæmper om magten. Dette øger utilfredsheden blandt befolkningen og underminerer statens skrøbelige legitimitet og befolkningens begrænsede modstandsdygtighed. ATMIS-tropper vil ikke længere være til stede, og opbygningen af somaliske tropper vil have vist sig utilstrækkelig til at erstatte ATMIS. Sikkerhedsstyrkerne fragmenterer klanernes loyalitet, hvilket får kampen mod AS til at mislykkes. Støtten fra det internationale samfund vil ikke være tilstrækkelig til at mindske fattigdom og afbøde virkningerne af klimaforandringer og høj befolkningstilvækst, og over tid vil utilfredsheden og ustabiliteten vokse. I værste fald vil det nuværende politiske system bryde sammen, med et sikkerhedsvakuum efter tilbagetrækning af ATMIS til følge. AS og lokale militser vil få mere magt, f.eks. ved at vinde kontrol over større byer.

Det faktiske forløb kan ende et sted imellem de to ovenstående scenarier og afhænger af graden af politisk stabilitet, klima chok, håndtering af naturressourcer, stabiliteten i nabostaterne samt statens evne til at imødekomme behovene hos de mange somaliere, der lever i dyb fattigdom. Danmarks strategiske ramme og valg ift. fremtidige engagementer må derfor kunne tilpasses en markant negativ udvikling i landet. Det betyder at Danmark skal kunne reagere på en eventuel udvikling hen imod scenarie 2. I så fald kunne en programmatisk respons blandt andet indebære geografisk omprioritering af aktiviteter og instrumenter i porteføljen. Her vil det være centralt at sikre forskellige partnerskaber – nationale, bilaterale og multilaterale – samt instrumenter, der kan opretholde fleksibiliteten til en konstant foranderlig og ustabil kontekst. Kontinuerlig risikostyring og politisk dialog vil være afgørende for at mindske risiciene.

3. DANSKE POLITISKE PRIORITETER OG STRATEGISKE VALG

Danske engagementer i Somalia er forankret i Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi for 2023 samt Danmarks udviklingsstrategi 'Fælles om Verden', der lægger vægt på en større opmærksomhed på lokale krav og fælles værdier samt fælles interesser og politiske prioriteter, der skaber grundlag for et ligeværdigt partnerskab. Fælles interesser mellem Danmark og Somalia omfatter et stabilt Somalia, på et fredeligt Afrikas Horn, kampen mod voldelig ekstremisme, maritim sikkerhed og håndhævelse af den multilaterale rettighedsbaserede verdensorden. Det langsigtede danske engagement i Somalia udgør en solid platform for et dynamisk partnerskab mellem Danmark og Somalia i en tid, hvor klimaforandringer og behovet for at genovervej vores tilgang til opbygning af modstandsdygtighed i Somalia er altoverskyggende.

I dette lys omfatter centrale strategiske valg for Danmarks partnerskab med Somalia følgende:

Anvendelse af Danmarks udviklingspolitiske værktøjer: I lyset af Danmarks bilaterale engagementer med FN-partnere, EU og WB, vil det være vigtigt at sikre sammenhæng mellem globale og nationale engagementer, funderet i danske politiske fokusområder i Somalia. Bilaterale engagementer omfatter det bilaterale udviklingsprogram for Somalia og en stor del af freds- og stabiliseringsprogrammet for Afrikas Horn. Derudover vil Danmark fortsat arbejde med alle de instrumenter, der er aktive i Somalia, herunder strategiske partnerskaber med danske CSO'er, partnerskab med IFU for at fremme økonomisk vækst og migrationsengagementer i samarbejde med Udlændinge- og Integrationsministeriet (UIM), samt stabilisering med Forsvarsministeriet og Forsvarskommandoen samt Rigspolitiet. Regionale engagementer som 'Afrika for Fred' programmet vil blive brugt til at skabe synergi samt regionalt samarbejde gennem Den Afrikanske Union (AU).

Centralt for Danmarks partnerskab er respekt for nationale prioriteter og tilpasning til nationale udviklingsplaner: Det langsigtede danske engagement skaber grobund for et dynamisk partnerskab mellem Danmark og Somalia, der bygger på en troværdig og ligeværdig dialog, fælles visioner for Somalias udvikling samt styrkede politiske og økonomiske relationer.

Operationaliseringen af visionen for Danmarks partnerskab med Somalia afspejles i de tre strategiske mål. Mens der bygges videre på Danmarks politiske prioriteter, er ambitionen med den strategiske ramme og de mål, der ligger til grund for den, at udvide det ligeværdige og tætte partnerskab med Somalia baseret på et solidt grundlag af fælles interesser i et stabilt, inkluderende, velstående og demokratisk Somalia. Prioriteterne og målene er blevet drøftet med Somalias regering samt de føderale medlemsstater og Somaliland. De er ligeledes afstemt med prioriteterne i relevante nationale udviklingsplaner.

Det langsigtede danske engagement skaber grobund for et dynamisk partnerskab mellem Danmark og Somalia, der bygger på en troværdig og ligeværdig dialog, fælles visioner for Somalias udvikling samt styrkede politiske og økonomiske relationer.

Danmark ønsker at være en stærk grøn partner for Somalia: Danmarks grønne profil og ekspertise kan bane vejen for bæredygtige investeringer i en social og økonomisk retfærdig grøn omstilling i Somalia. Danmark vil arbejde for dette ved at bygge på erfaringer – både fra Somalia og fra andre steder – og engagere sig i at finde klimatilpasningsstrategier og udnytte dansk teknologi – både i klimatilpasning og reduktion af drivhusgasser samt i naturressourceforvaltning.

Danmark er en langsigtet partner inden for fred og stabilisering: Danmark har historisk støttet sikkerhed, stabilisering og fredsopbygning i Somalia – herunder kampen mod pirateri, primært gennem freds- og stabiliseringsprogrammet for Afrikas Horn. Danmark har mobiliseret væsentlige programmer og ressourcer inden for stabiliseringsområdet og vil udnytte disse erfaringer i samspil med langsigtede udviklingsinvesteringer, der kan supplere initiativer indenfor genopretning og forsoning i nyligt befriede territorier.

Styrket strategisk tilgang til fremme af ligestilling og kvinders og pigers rettigheder: Danske engagementer i Somalia har, og vil fortsat, fokusere på at fremme ligestilling, herunder finansiering af initiativer, der har til formål at styrke kvinder og pigers rettigheder, samt støtte kvinders deltagelse og ledelse i det politiske liv, i den private sektor og generelt i beslutningsprocesser. Erfaringer viser, at arbejdet med menneskerettigheder, sociale normer og ligestilling i somalisk sammenhæng fordrer en konsekvent, men pragmatisk tilgang. I overensstemmelse med danske prioriteter, vil Danmark øge støtten til civilsamfundet inkl. til kvinders, pigers og marginaliserede gruppers seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder, seksuel og kønsbaseret vold samt kvinders politiske og økonomiske medbestemmelse.

Danmark engagerer sig i humanitær-udvikling-fredsopbygning (HDP) nexus-modeller: Den danske programportefølje i Somalia omfatter projekter og ressourcer på tværs af HDP-nexus. Som en betydelig humanitær donor, stabiliseringspartner og udviklingspartner er Danmark godt rustet til at sikre strategisk sammenhæng mellem disse instrumenter og til effektivt at pilotere engagementer i dette nexus. Specifikt kan humanitære instrumenter tages i brug sammen med langsigtede udviklingsengagementer for styrkelse af modstandsdygtighed og imødekommelse af den omfattende interne fordrivelse i Somalia.

Stærke alliancer er afgørende for at løfte Danmarks interesser i Somalia: Danmark vil fortsat prioritere partnerskaber og søge indflydelse først og fremmest gennem EU, FN, Verdensbanken og AU, samt gennem bilaterale alliancer, såsom med USA, Storbritannien og de nordiske lande, for at sikre synergier, arbejdsdeling og indflydelse. Danmark forpligter sig til at styrke samarbejdet med og gennem EU, og at gøre EU og EU-medlemsstaterne til foretrukne politiske, sikkerhedsmæssige - og udviklingspartnere for Somalia. Storbritannien, USA og AU er centrale partnere i henhold til Danmarks engagementer inden for stabilisering, mens partnerskaber med Verdensbanken, EU og de nordiske lande er vigtige for statsopbygning, regeringsførelse og økonomisk udvikling. På grund af somaliske institutioners risikoprofil og kapacitetsbegrænsninger, vil implementering gennem partnere fortsat være en central modalitet – og risikoreduktionsstrategi – for det danske engagement i Somalia.

Danmarks grønne profil og ekspertise kan bane vejen for bæredygtige investeringer i en social og økonomisk retfærdig grøn omstilling i Somalia.

Danmark støtter en regelbaseret verdensorden gennem ligeværdige partnerskaber: Danmark er kandidat til FN's Sikkerhedsråd 2025-2026. Kandidaturet ligger i forlængelse af Danmarks mangeårige støtte til FN som fortaler for multilateralisme, hvilket også er en prioritet for Somalia. Hvis Danmark bliver valgt ind i Sikkerhedsrådet, vil der arbejdes for at fremme tværregionale partnerskaber og multilateralisme, der muliggør lokale løsninger på globale udfordringer. Danmark vil basere sit arbejde og politiske indflydelse i rådet på konkrete erfaringer og dybdegående viden om de udfordringer, som konflikt-ramte lande som Somalia står over for. Danmark vil være en stærk stemme for meningsfuld deltagelse fra lande, der ikke er medlemmer af rådet og fra civilsamfundet. Vi vil fokusere på vigtige tværgående tematiske prioriteter såsom kvinder, fred og sikkerhed samt sammenhængen mellem klimaforandringer og sikkerhed, hvilket er yderst relevant i en somalisk kontekst.

Der er behov for en geografisk differentieret og balanceret tilgang: Mens den nordlige del af Somalia – dvs Somaliland og Puntland – gennem årtier har vist sig at være relativt mere stabile, er situationen i den sydlige og centrale del af Somalia fortsat ustabil og med en stærkere tilstedeværelse af Al-Shabaab. Disse forskelle vil afspejles i Danmarks portefølje, hvor det regionale PSP-program i højere grad fokuserer på de mest sårbare FMS'er; South West State, Hirshabelle, Galmudug og Jubaland, hvor Danmark støtter tidlig genopretning og reintegration af tidligere Al-Shabaab soldater, forebyggelse af konflikter relateret til klimaforandringer og forskellige initiativer til at bekæmpe voldelig ekstremisme og transnational organiseret kriminalitet. Det bilaterale program vil til en vis grad fokusere på det mere stabile Puntland og Somaliland, ved at adressere nationale og statslige problemstillinger og ved at støtte god regeringsførelse og ansvarlighed, klimatilpasning samt inklusiv, grøn økonomisk vækst. Andre instrumenter, som Danmarks humanitære bistand, vil operere i de områder, hvor behovene er størst.

Danmark vil fortsat være stærkt til stede i Somaliland: Som det har været tilfældet i en årrække, vil Danmark opretholde sit stærke fokus på Somaliland. Denne beslutning er formet af flere faktorer, herunder Somalilands vigtige geografiske placering, unikke kontekst og potentielle rolle som forbillede for udviklingsengagementer. Danmark har interesse i at beskytte den positive udvikling imod nylige demokratiske tilbageskridt, trusler mod intern stabilitet og voksende indflydelse fra ikke-vestlige aktører. Somaliland får fortsat relativt meget lidt opmærksomhed fra udviklingspartnere sammenlignet med resten af Somalia, hvilket efterlader Somaliland i periferien af diskussioner om ressource- og magtdeling. Ambitionen er at fortsætte det betydelige danske partnerskab og drage fordel af den relativt stabile kontekst. Danmark er, på grund af sin tilstedeværelse, godt positioneret til at spille en markant rolle i donorkoordinering og i partnerskabet med statslige institutioner. Den relativt stærke danske tilstedeværelse i Somaliland er adskilt fra Somalilands ambition om at opnå uafhængighed. Somalilands internationale juridiske status skal afklares gennem dialog mellem de forskellige somaliske parter og med støtte fra regionale institutioner.

Den somaliske regering ønsker at revidere den nuværende ineffektive bistandsarkitektur. Ambitionen om øget direkte støtte gennem landets egne systemer er høj, men svaghederne i nationale institutioner er synlige og fortsat høje systemiske korruptionsniveauer i landet indebærer høje risici forbundet med støttemodaliteter direkte til Somalias statsbudget uden væsentlige ekstra sikkerhedsforanstaltninger. Danmark vil derfor fortsat presse på for politisk dialog om centrale reformer mellem udviklingspartnere og den somaliske regering.

De strategiske målsætninger afspejler danske styrkepositioner og bygger på erfaringer fra tidligere og nuværende politisk dialog, udviklingssamarbejde, humanitær bistand, stabiliserings- og maritime indsatser, migrationsengagementer samt investeringer fra IFU og fra danske civilsamfundsorganisationer, der opererer i Somalia.

Mand med landbrugsforsyninger fra FAO i Jariirey, Bulaburte, Somalia, maj 2023.

©FAO/Arête

4. STRATEGISKE MÅL

4.1. STRATEGISK MÅL 1: SIKRE TILPASNING TIL KLIMA-FORANDRINGER Gennem LIGE ADGANG TIL RESSOURCER OG MULIGHEDEN FOR INKLUSIV OG GRØN VÆKST

Indsatsen retter sig primært mod FN's Verdensmål: mål 1 (afskaf fattigdom), mål 6 (rent vand og sanitet), mål 7 (bæredygtig energi), mål 8 (anstændige jobs og økonomisk vækst), mål 9 (industri, innovation og infrastruktur), mål 14 (livet i havet)

Danmark prioriterer indsats, der adresserer klimaforandringer højt. Som led i Danmarks ambition om at være en global grøn frontløber sigter Danmark på at stå i spidsen for international klimahandling, styrke klimarelaterede aktiviteter inden for udviklingssamarbejde og **etablere grønne partnerskaber med regeringer, civilsamfund og private virksomheder**. Dette indebærer også deltagelse i relevante globale fora med henblik på at inddrage Somalia i globale klimadiskussioner, bl.a. med fokus på Somalias adgang til global finansiering til klimatilpasning gennem globale fonde, der ikke altid er indrettet således at de imødekommer skrøbelige stater som Somalia.

Danmark vil sikre en kontinuerlig politisk dialog med Somalia om klimatilpasning og integrere metoder til at tackle negative påvirkninger af klimaforandringer samt fremme naturbaserede løsninger på tværs af porteføljen. Konkret vil Danmark, i samarbejde med somaliske partnere, sikre forbedret adgang til vand, brug af klimasmarte landbrugs- og naturressourceforvaltningsmetoder samt fremme bæredygtig og inklusiv grøn vækst og beskæftigelse. Disse fokusområder falder inden for klimatilpasning, men vil samtidig bidrage direkte til at mindske fattigdom i Somalia. Der vil blive lagt særlig vægt på metoder som inddrager kvinder og på menneskerettigheder på tværs af alle engagementer.

Danmark vil også fremhæve grøn vækst som en katalysator for klimatilpasning og jobskabelse. Med Afrikas næst-længste kystlinje og et højt og stabilt antal solskinstimer er potentialet for sol- og vindenergi i Somalia enormt. At støtte investeringer i grøn energi vil ikke blot bidrage til at mindske de høje omkostninger til energi, som udgør en af de største udfordringer for små og mellemstore virksomheder i Somalia, det vil også skabe grobund for jobskabelse og tiltrække flere investeringer fra den private sektor. Derudover kan grønne investeringer i landbrug, en af de sektorer med højst beskæftigelse i Somalia, hjælpe med at producere afgrøder med højere værdi, benytte mere bæredygtige metoder for kvægforvaltning og styrke værdikæderne inden for landbrug.

4.2. STRATEGISK MÅL 2: FREMME STABILITET OG SIKKERHED, STATSOPBYGNING OG BESKYTTELSE AF MENNESKERETTIGHEDER

Indsatsen retter sig primært mod FN's Verdensmål: mål 1 (afskaf fattigdom), mål 5 (ligestilling mellem kønnene), mål 10 (mindre ulighed), mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner), mål 17 (partnerskaber for handling)

På baggrund af Somalias skrøbelighed - som følge af ustabilitet og væbnet konflikt, udbredt fattigdom og alvorlige begrænsninger i udfoldelsen af menneskerettigheder - og med udgangspunkt i de mange uafklarede forfatnings spørgsmål, vil Danmark arbejde for at spille en ansvarlig og inklusiv rolle på de forskellige regeringsniveauer i sit partnerskab med Somalia. Dette inkluderer samarbejde med en række nøgleinteressenter: centralregeringen i Mogadishu, medlemsstater, samt Somaliland, civilsamfundet og private virksomheder.

Danmark vil fortsat fokusere på at **styrke udviklingen af legitime, åbne og inklusive statsinstitutioner**. I samarbejde med partnere vil Danmark både indgå i politisk dialog med regeringen og støtte indsats, der skal fremme den sociale kontrakt mellem somaliske myndigheder og landets befolkning, som de arbejder for.

Danmark vil **støtte dialog og forhandlinger om centrale politiske spørgsmål**, såsom kontrol med sikkerhedsstyrker, ressourcefordeling samt politisk repræsentation gennem dialog mellem centrale politiske eliter og åbne og inklusive politiske processer. Derudover vil Danmark støtte etableringen af klare juridiske rammer, procedurer og politik, der fremmer gennemsigtighed, ansvarlighed og deltagelse. Danmark vil støtte reformer af den offentlige sektor, hjælpe med at opbygge den offentlige forvaltning og styrke Somalias embedsværk i at prioritere og levere serviceydelser, både på centralt og lokalt niveau. Dette vil også omfatte bestræbelser på at udvide skattegrundlaget som en afgørende faktor for statsopbygning og forbedring af statens legitimitet.

Danmark vil styrke almindelige somalieres **stemme og holde staten til ansvar** gennem et begyndende uafhængigt og rettighedsbaseret civilsamfund såvel som støtte til lokal deltagelse i politiske beslutningsprocesser. Danmark vil prioritere opbygningen af et civilsamfund og vil kapacitetsudvikle civilsamfundsorganisationer (CSO'er) for at styrke deres muligheder for at holde staten ansvarlig, samt fremme inklusion af marginaliserede grupper i beslutningsprocesser, herunder kvinder, unge og minoriteter. Støtten til menneskerettigheder vil gå hånd i hånd med fremme af de somaliske myndigheders rolle som ansvarshavere, hvilket skal styrke forståelsen af en rettighedsbaseret tilgang som et værktøj til at tackle udfordringerne i Somalia.

Danmark vil **adressere årsagerne til ustabilitet og fremme lokale løsninger på fred og stabilitet**, primært gennem Freds- og Stabiliseringsprogrammet

for Afrikas Horn, som også omfatter håndtering af nexus mellem klima og sikkerhed gennem engagementer på både lokalt og nationalt niveau. At adressere voldelig ekstremisme for at fremme stabilitet vil fortsat være et stærkt fokus for Danmarks engagement i Somalia, sammen med bestræbelserne på at styrke maritim sikkerhed. Danmark vil arbejde på at forene landespecifikke og globale engagementer, herunder Danmarks medlemskab af FN's Kommission for Fredsopbygning (2023-24). Dette giver mulighed for at fokusere på løsninger på udfordringer inden for fredsopbygning, der påvirker Somalia og regionen, med et særligt fokus på lokal forankring.

4.3. STRATEGISK MÅL 3: STYRKE MODSTANDSDYGTIGHED OG ADRESSERE ÅRSAGER TIL FORDRIVELSE OG MIGRATION

Indsatsen retter sig primært mod FN's Verdensmål: mål 1 (afskaf fattigdom), mål 2 (stop sult), mål 5 (ligestilling mellem kønnene), mål 10 (mindre ulighed), mål 16 (fred, retfærdighed og stærke institutioner), mål 17 (partnerskaber for handling)

I tråd med danske strategiske interesser vil Danmark **bidrage til at styrke modstanddygtigheden hos de mest sårbare somaliere**. Danmark vil fremme en tilgang, der giver somaliere mulighed for at blive selvhjulpne på individ, husstands, lokalt og nationalt plan, med henblik på at øge modstanddygtigheden over for forskellige chok, både klimatiske og sikkerhedsrelaterede, herunder gennem støtte til forebyggelse af chok. At adressere og forbedre befolkningens levevilkår bidrager i sig selv til at forhindre migration på lang sigt, også uden for Somalias grænser.

I lyset af den hastigt voksende urbanisering i Somalia, vil Danmark **arbejde både i landdistrikter, bynære og by-områder** med udgangspunkt i specifikke sårbarheder i forskellige geografiske områder i Somalia. En analyse af årsagerne til urbanisering bør danne grundlag for humanitære, udviklings- og stabiliseringsinterventioner i landdistrikter og byområder.

Mens Danmarks betydelige humanitære bistand til Somalia vil imødekomme akutte og livsnødvendige behov, herunder kontant-baseret nødhjælp, **vil det danske bilaterale engagement understøtte HDP-nexus-tilgange** og sikre sammenhæng mellem humanitær bistand og langsigtede udviklingsindsatser. Dette vil søges udført gennem engagementer (både humanitære, stabilitets- og udviklingsfokuserede), der arbejder med fælles resultater, og som forsøger at styrke modstanddygtighed på samfundsniveau. Det vil være vigtigt at integrere langsigtet finansiell og institutionel bæredygtighed i HDP-tilgange ved at undersøge sammenhængen mellem lokale og nationale regeringssystemer, omend de er svage og mangler ressourcer. Desuden vil Danmark engagere sig i **fredsopbygning og opbygge modstanddygtighed på lokalt niveau i vores stabiliseringsindsatser og udviklingsengagementer**, gennem fokus på lokale beslutningsprocesser og social dialog.

For at sikre bæredygtighed i indsatserne, vil Danmark fortsætte dialog med regeringen og internationale organisationer for at **fremme indsatser for styrket modstandsdygtighed i statslige systemer og budgetter**. Samtidig vil Danmark advokere for at inddrage lokale myndigheder. Selvom det vil tage Somalia mange år at være i stand til at levere basale serviceydelser til sine borgere, er det afgørende at fremme løsninger, der opfylder umiddelbare behov hos internt fordrevne og andre sårbare grupper, såsom fordrevne minoritetsgrupper, kvinder og unge. Danmarks mangeårige støtte til multilaterale partnere, der arbejder for at levere serviceydelser inden for sundhed og uddannelse, vil blive udnyttet til at opnå dette, for eksempel gennem vores partnerskab med Global Partnership for Education (GPE) og Education Cannot Wait (ECW), samt støtte kanaliseret gennem danske civilsamfundsorganisationer.

Danmark vil ligeledes understøtte de somaliske immigrationsmyndigheder i at **styrke deres menneskerettighedsbaserede migrationsstyring**. Dette gøres for at styrke myndighedernes evne til at styre og regulere migration effektivt, sikre grænseforvaltning, levere serviceydelser til migranter og adressere forskellige migrationsrelaterede udfordringer. En sikker, ordentlig og regelmæssig migrationsstyring vil bidrage til forbedrede udviklingsresultater i Somalia.

Familie med deres høst af løg, tomater og andre produkter fra køkkenhaven i en midlertidig lejr for internt fordrevne i Qansahley, Dolow, Somalia, august 2023.

©FAO/Abdinasir Jama

5. MONITORERING AF DEN STRATEGISKE RAMME

Det danske repræsentationskontor i Mogadishu vil løbende monitorere og evaluere fremskridt og resultater af Danmarks samlede engagement i Somalia i tæt samarbejde med partnere og relevante kontorer i Udenrigsministeriet. M&E-indsatsen suppleres af bilateral politisk dialog på højniveau med centralregeringen i Somalia, gennem EU og andre relevante partnere, herunder relevante somaliske ministerier, civilsamfund og virksomheder, der har en interesse i implementeringen af den strategiske ramme.

På grund af den ekstremt ustabile sikkerhedssituation i Somalia er rejseaktivitet og feltbesøg i landet begrænset. Den begrænsede adgang kompenseres ved at indgå i og opretholde en tæt dialog med implementerende partnere, der arbejder lokalt samt brug af eksterne monitoreringsmekanismer.

Repræsentationskontoret vil udforske mulighederne for at etablere og facilitere en funktion for monitorering, evaluering og læring (MEAL), der kan give Danmark indblik i engagementernes fremskridt samt sikre god risikostyring. Muligheden for at integrere fjern-monitorering og geografisk kortlægning i programimplementeringen vil blive udforsket i samarbejde med partnere.

De vanskelige omstændigheder i Somalia og manglen på tilgængelighed betyder, at en kontinuerlig risikovurdering vægtes højt. Risikovurderingen vil være forankret i repræsentationskontorets arbejde og vil være en del af en gennemgang af Danmarks engagementer, som udføres én gang om året og justeres efter behov. Denne mekanisme vil vurdere, hvorvidt ønskede resultater er nået samt bidrage til at træffe informerede beslutninger - også i forhold til at tilpasse engagementer til en kontekst i forandring. Der vil allokeres ressourcer til at mobilisere kortsigtet teknisk støtte efter behov, for at bistå ambassadens samlede monitorerings- og læringsfunktion. Repræsentationskontoret vil regelmæssigt indgå i dialog med civilsamfundet, især danske strategiske partnere i Somalia, samt med centrale somaliske tænketanke og eksperter. Årlige møder mellem repræsentationskontoret og implementerende partnere vil lægge en strategisk retning og vurdere den fortsatte relevans af indsatserne og behovet for at tilpasse, baseret på udviklinger i scenarier og risici. Disse møder vil bestå af: i) resultaterne af den årlige politiske dialog mellem Somalia og Danmark; ii) fælles analyser udført af ligesindede bilaterale og multilaterale partnere samt danske strategiske partnere i Somalia, og iii) evidensbaseret læring fra implementeringen af Danmarks bilaterale såvel som multilaterale engagement i Somalia.

6. OVERSIGT OVER BILATERALT UDVIKLINGSPROGRAM

OVERORDNEDE PRIORITETER, STRATEGISKE PRINCIPPER OG IMPLEMENTERINGSSTRATEGI

Det bilaterale udviklingsprogram udarbejdes på baggrund af danske strategier og prioriteter, som beskrevet i denne strategiske ramme. Programmet tilpasses den nationale udviklingsplan for Somalia (og Somaliland) og baseres på erfaringer fra tidligere og igangværende engagementer. Programporteføljen vil bestå af engagementer, der er designet til at bidrage effektivt til de tre strategiske mål i den strategiske ramme. Det bilaterale program skal ses som en vigtig del af danske bilaterale og multilaterale partnerskaber samt den humanitære bistand og stabiliseringsinstrumenter, der bringes i spil i dette overordnede strategiske rammeværk.

På policy-niveau vil Danmark fortsætte bestræbelserne på at skabe inklusiv politisk dialog mellem centrale somaliske og internationale interessenter og påtage sig en faciliterende rolle for viden- og informationsdeling for at forbedre forståelsen, koordinationen og sammenhængen i prioriterede sektorer mellem politiske samtalepartnere, udviklingspartnere og somaliske interessenter.

De fleste engagementer i det bilaterale program forventes ledet af partnerorganisationer, hvad enten det er multilaterale, bilaterale eller civilsamfundsorganisationer (CSO'er). Danmark kan påtage sig en mere ledende rolle i gennemførelsen af enkelte strategiske engagementer alt efter hvilken kapacitet, der er tilgængelig.

Et vigtigt fokus for det bilaterale program vil være at udvikle og støtte opbygningen af statens kapacitet - f.eks. gennem samarbejde med partnere, der direkte samarbejder med staten, såsom Verdensbanken. Dette er en mellem- til langsigtet institutionel udviklingsstrategi, der bidrager til statsopbygning, inden en direkte dansk budgetstøtte er mulig.

FIGUR 3: PRINCIPPER FOR DANSKE ENGAGEMENTER

- Prioritering af sammenhæng og integration, med en aktiv indsats for at sikre synergi på tværs af instrumenter og vores programmatiske portefølje samt mellem politisk dialog og programresultater.
- Overensstemmelse mellem danske udviklingsprioriteter og nationale udviklingsplaner.
- Etablering af pragmatiske mål, der er fokuserede og realistiske i deres ambitioner, tilpasset til de tilgængelige ressourcer og opnåelige inden for tidsrammen og i en skrøbelig kontekst.
- Indsnævring af vores tematiske engagementer for at sikre et mere målrettet fokus, øget synergi på tværs af engagementer og prioritering mellem engagementer i stedet for at forsøge at løse for mange komplekse udfordringer parallelt.
- Bestræbelse på en fleksibel og adaptiv tilgang, der skal kunne reagere på den ofte hurtigt skiftende situation i Somalia.
- Afbalancere arbejde på nationalt plan med aktiviteter på FMS og lokalt niveau, herunder med civilsamfundsorganisationer forankret i lokalsamfund, for at øge dets chancer for succes.
- Komplementere og styrke eksisterende bestræbelser på at fremme mere inkluderende lokale beslutningsprocesser for kvinder, unge og minoritetsgrupper for at skabe balance i de politiske forlig og fremme engagementet i den bredere befolkning.

De ovenstående principper vil blive anvendt på tværs af det bilaterale udviklingsprogram. En række prioriteter vil ligeledes have berøring med alle engagementer. **Ligestilling** mellem kønnene vil efterstræbes ved, hvor muligt, at anvende en kønstransformativ tilgang i planlægningen, styringen og monitorering af alle indsatser. Dette skal sikre kvinder og piger lige adgang og fordele af projekterne, og vil samtidig være med til at adressere kønsmæssige uligheder. At inddrage **unge** i dialog og beslutningsprocesser er afgørende for at fremme et demokratisk Somalia, givet Somalias unge befolkning og deres manglende muligheder for at indgå i den politiske debat. Danmark vil også følge princippet om ikke at forvolde skade (**Do-No-Harm**), inddrage alle interessenter for at sikre lige adgang og fordeling af ressourcer, understøtte at lokalsamfund deltager i beslutningsprocesser og tage hensyn til den socio-kulturelle og historiske kontekst i regionen. Dette indebærer også **konfliktsensitivitet** som et underliggende princip for alle engagementer. Engagementer vil være lokalt forankrede, **rettighedsbaserede** og rettet mod marginaliserede grupper der har ringe adgang til ressourcer og beslutningstagning, herunder kvinder og unge. Sluttelig vil **klima** ikke kun inkluderes i engagementer med et særligt fokus på klimatilpasning, men tænkes ind i alle engagementer.

At inddrage unge i dialog og beslutningsprocesser er afgørende for at fremme et demokratisk Somalia, givet Somalias unge befolkning og deres manglende muligheder for at indgå i den politiske debat.

UDVIKLINGSENGAGEMENTER, DER FALDER UNDER STRATEGISK MÅL 1

1.1 Forbedret adgang til vand og forvaltning af vandressourcer

FN's vandkonference i 2023, den første i 50 år, resulterede i en klar "Handlingsplan for vand", som Danmark har støttet fuldt. Et bilateralt program i Somalia giver Danmark mulighed for at fremskynde implementeringen af denne handlingsplan, da det bliver stadig mere tydeligt at vand – og konsekvenser af klimaforandringerne for adgangen til vand – har afgørende betydning. Ved at støtte udviklingen af vandsektoren i Somalia kan Danmark forbedre befolkningens levevilkår og sundhed, fremme fødevarer sikkerhed og produktivitet samt bidrage til bæredygtige og retfærdige metoder inden for vandforvaltning, samtidig med at man adresserer nexus mellem klima og sikkerhed. Vand er derudover en central årsag til konflikt i Somalia, som yderligere forværres af klimaforandringer og befolkningstilvækst.

Forbedret adgang til vand: Danmark vil undersøge muligheden for at støtte vandinfrastrukturprojekter, såsom dæmninger, kunstvandingsanlæg og lagrings- og distributionsfaciliteter. Dette kunne omfatte genopretning af ikke-fungerende borehuller og opførelse af nye, strategisk placerede borehuller for at sikre lige adgang til vand. Det kunne også inkludere rehabilitering og konstruktion af strukturer, der opsamler overfladevand, så som sand- og underjordiske dæmninger og reservoirer til gavn for agro-pastoralister og pastorale samfund. Dette vil også bidrage til at forebygge oversvømmelser og forbedre fødevarer sikkerhed. Dette kunne omfatte opfyldelse af vand- og sanitetsbehovene for internt fordrevne og sårbare befolkningsgrupper. Samtidig styrkes lokalsamfunds modstandsdygtighed i nexus mellem humanitær bistand og udviklingsbistand, hvilket også bidrager til det tredje strategiske mål i den strategiske ramme. Dette kunne indebære rehabilitering, udvidelse eller opførelse af vanddistributionsnet i byområder og bynære områder. En såkaldt WASH-tilgang (eller endda en One-Health-tilgang), herunder hygiejne- og forebyggende sundhedsforanstaltninger, kunne være relevant, ikke mindst i områder med mange internt fordrevne. Partnere kunne være centrale multilaterale organisationer, men også den multi-donorfinansierede facilitet Somaliland Development Fund, som kan fokusere mere på vand og grønne initiativer. Der kan også udforskes synergier med IFU-instrumenter inden for bæredygtig infrastruktur.

Forbedret forvaltning af vandressourcer: Det kan også overvejes at støtte udviklingen af vandforvaltningsplaner, der tager højde for effekterne af klimaforandringer. Dette kan omfatte aktiviteter til kortlægning og overvågning af vandressourcer i Somalia – også på tværs af grænser. Danmarks ekspertise inden for bæredygtig grundvandsforvaltning kan udnyttes til at udforske potentielt samarbejde med nøgleorganisationer, der arbejder på dette i Somalia, såsom FAO, Verdensbanken og UNICEF.

Manglende adgang til vand er en vigtig årsag til konflikt på lokalt niveau. Samtidig er dårlig vandkvalitet en væsentlig årsag til forekomsten af sygdomme. Danmark kan overveje at støtte lokalsamfund i udviklingen af vandstrategier og effektivt vandforbrug og støtte lokale beslutningsprocesser. Dette kan gøres ved f.eks. at støtte etableringen af lokale vandbrugergrupper,

Ved at støtte udviklingen af vandsektoren i Somalia kan Danmark forbedre befolkningens levevilkår og sundhed, fremme fødevarer sikkerhed og produktivitet samt bidrage til bæredygtige og retfærdige metoder inden for vandforvaltning, samtidig med at man adresserer nexus mellem klima og sikkerhed.

for dermed at støtte lokale forvaltningssystemer og fremme lighed og inklusion. En måde at adressere dette på er også gennem støtte til danske og lokale civilsamfundsorganisationer, der arbejder inden for dette område. Der vil blive lagt særlig vægt på at inddrage kvinder i beslutningsprocesser vedrørende forvaltning af vandressourcer.

1.2 Forvaltning af naturressourcer og naturbaserede løsninger

Forvaltning af naturressourcer: Danmark kan overveje at prioritere strategiske investeringer i forvaltningen af naturressourcer, klimasmarte landbrugspraksisser og bæredygtige fødevarer-systemer. De nuværende metoder inden for jord- og naturressourceforvaltning er langt fra bæredygtige og fører til skovrydning, jorderosion og nedsat modstandsdygtighed over for klimaforandringer. Initiativer til at tackle disse udfordringer kunne omfatte afgrødediversificering, tørketolerante afgrøder og bæredygtige praksisser inden for jordforvaltning. Der kunne også udforskes strategier for bæredygtige landbrugspraksisser, såsom vandbesparelse, jordforvaltning og information om valg af afgrøder.

Fremme og brug af naturbaserede løsninger: Danmark kan udforske fremme af naturbaserede løsninger, såsom skovrejsning, genetablering og jordbevarelse. Disse løsninger mindsker miljønedbrydning, reducerer risikoen for tørke og oversvømmelser og bidrager med forbedret biodiversitet, øget jordfugtighed og frugtbarhed samt beskyttelse af grundvandsressourcer. Dette kan omfatte et specifikt fokus på forebyggelse af oversvømmelser. Somalias regelmæssige oversvømmelser truer ikke kun liv, ejendom og kvæg, men skyller også det frugtbare øverste jordlag væk, hvilket mindsker landbrugsproduktiviteten på mellemlang og lang sigt. Tidligere vellykkede initiativer til forebyggelse af oversvømmelser har fokuseret på delvist naturbaserede løsninger som genplantning og skovrejsning.

1.3 Grøn vækst, forbedrede rammer for erhvervslivet og udvikling af markedssystemer

Forbedring af samspillet mellem små og uformelle økonomiske aktører og markeder: At fremme vækst og skabe jobs ved at forbedre måden, hvorpå små og uformelle økonomiske aktører interagerer med markederne, vil reducere fattigdom. Marginaliserede grupper, herunder kvinder og unge, er ofte udelukket fra at tage del i markedsøkonomien på grund af barrierer som manglende adgang til lån, monopoler, svingende priser og fysiske adgangsproblemer. Ved at bygge på tidligere erfaringer, kan Danmark overveje at udvikle en tilgang til markedsudvikling som imødegår barrierer for små og mellemstore økonomiske aktørers adgang til markeder. Dette kunne være at støtte udviklingen af institutionelle rammer, der inkluderer kvinder som økonomiske aktører, samt at give støtte til kompetenceopbygning, information, infrastruktur og finansiering.

Støtte til inklusiv grøn vækst: Klimatilpasning rummer et betydeligt potentiale for at skabe grønne jobs inden for en række sektorer. Danmark kan fortsat intensivere sin støtte til vækst og jobskabelse i den grønne sektor med fokus på at give adgang til vedvarende energi, især decentraliserede løsninger, bæredygtig produktion og forbedring af miljøbeskyttelse gennem den private sektor, herunder adgang til finansiering og teknisk bistand, der kunne målrettes

Klimatilpasning rummer et betydeligt potentiale for at skabe grønne jobs inden for en række sektorer.

til dette formål. Et andet interesseområde ville være støtte til grønne jobs, der fremmer den 'blå økonomi' og bæredygtig brug af havressourcer, ikke mindst inden for Somalias fiskerisektor. Somaliland Development Fund (SDF) kunne potentielt omstruktureres for at bidrage til den grønne (og blå) dagsorden, i samarbejde med bilaterale partnere i fonden.

UDVIKLINGSENGAGEMENTER, DER FALDER UNDER STRATEGISK MÅLSÆTNING 2

2.1 Politiske aftaler, styrkede institutioner og offentlig forvaltning

Støtte til kapacitet, inklusion og ansvarlighed på centralt og subnationalt niveau: Danmark vil undersøge måder at støtte inklusive demokratiske processer og yderligere styrke institutioner på føderalt, medlemsstats- og lokalt niveau. Arbejdet kan understøtte medlemsstater og lokale regeringer i dannelse af distriktsråd, planlægning, skatteopkrævning, implementering og rapportering. Dette kan også understøtte nationale samt statslige og lokale valgprocesser, hvor det er relevant.

Gennem multilaterale partnerskaber, f.eks. med Verdensbankens Multi-Partner Fund (MPF) eller andre relevante initiativer, der arbejder på at styrke offentlig finansiel forvaltning, vil Danmark understøtte statens rolle, ansvarlighed og legitimitet samt understøtte inklusiv regeringsførelse og finansiel integritet. Dette fokus kunne også omfatte arbejde med programmer for at øge skatteopkrævning, herunder udvidelse af skattegrundlaget på subnationalt niveau - med et dobbelt mål om at øge det finansielle rum og udvikle statens ansvarlighed over for borgerne og dermed styrke den sociale kontrakt og levere serviceydelser til almindelige somaliere.

2.2 Et styrket civilsamfund og øget deltagelse af kvinder, unge og minoritetsgrupper i beslutningsprocesser

Danmark kan undersøge muligheden for at øge støtten til et **konstruktivt civilsamfundsengagement** med fokus på politisk dialog - både nationalt og lokalt, samt med fokus på statens ansvar for at levere serviceydelser. Der kunne også ydes støtte til somaliske ekspertinput fra tænketanke og andre eksperter for at støtte evidensbaseret politikudvikling i Somalia og sikre, at solide politiske analyser spiller ind i det samlede bilaterale udviklingsprogram. Et sådant engagement kunne indebære en ledende rolle i etableringen af en mekanisme for civilsamfundsinddragelse. Dette kan bygge på positive danske erfaringer fra andre lande og lokale diskussioner med ligesindede udviklingspartnere. Mekanismen kan balancere lokalt ejerskab og god regeringsførelse med finansierings- og kapacitetsudviklingsprogrammer, der vil gøre det muligt for civilsamfundsorganisationer at holde staten ansvarlig på effektiv vis og fremme inddragelse af marginaliserede grupper som kvinder, unge og minoritetsklaner i beslutningsprocesser.

Repræsentation af kvinder og unge i politiske beslutningsprocesser: Som en del af et bredere civilsamfundsengagement kunne Danmark initiere og understøtte reformer, der sigter mod at håndtere barrierer, der forhindrer

kvinder, unge og minoriteter i at deltage i politiske processer. Sådanne initiativer kunne integreres i engagementer, der fokuserer på at udvide civilsamfundets råderum, samt styrke institutioner og lokale udviklingsengagementer gennem partnerskaber med civilsamfundsorganisationer, politiske partier og andre interessenter. Dette kunne gøres ved hjælp af løbende rådgivning fra centrale kvindelige beslutningstagere og kvindeledede organisationer og eventuelt af et 'ungeråd'.

En kvinde fra en midlertidig lejr for internt fordrevne i Kabasa vander planter på FAO's demonstrationsfarm i Dolow, Somalia, august 2023.

©FAO/Abdinasir Jama

Fremme og beskyttelse af menneskerettigheder: Beskyttelse og fremme af menneskerettighederne, især for kvinder, unge og minoriteter, er en central søjle i dansk udviklingssamarbejde. Engagementer, der fremmer og beskytter menneskerettighederne - ved at arbejde både med staten og borgerne - hører under dette strategiske mål. Dette kan kombineres med løbende fortalervirksomhed for vigtige menneskerettighedsspørgsmål i vores politiske dialog med centrale aktører i regeringen.

UDVIKLINGSENGAGEMENTER, DER FALDER UNDER STRATEGISK MÅLSÆTNING 3

For at understøtte det tredje strategiske mål vil Danmark fremme modstandsdygtighed, selvstændighed og forbedrede levevilkår på individ-, husstands-, samfunds- og nationalt niveau. Det primære fokus

Danmark fremmer modstandsdygtighed, selvstændighed og levevilkår på individ-, husstands-, samfunds- og nationalt niveau.

for engagementerne under dette strategiske mål vil være at opbygge modstandsdygtighed nedefra og op – både på et lokalt og nationalt niveau. Engagementerne under det bilaterale program vil komplementere og bygge på erfaringer fra den humanitære bistand, Danmark yder til Somalia, og arbejde på tværs af nexus mellem humanitær bistand og udviklingsbistand for at bekæmpe fattigdom og opbygge modstandsdygtighed på lang sigt.

Den dybe fattigdom i Somalia, sammen med sårbarheder og de kontekstuelle forskelle i landet, understreger nødvendigheden af at opbygge modstandsdygtighed på individ-, husstands- og lokalsamfundsniveau. Dette kræver en tilgang, der adresserer både manglen på muligheder og manglen på serviceydelser, som sårbare somaliere står over for. Mens vores humanitære bistand yder støtte til serviceydelser for udsatte, er ambitionen for engagementer under det bilaterale program primært at adressere manglen på muligheder for de mest sårbare somaliere. Dette gøres ved at engagere sårbare somaliere i selv at finde mulighederne for at forbedre deres levevilkår. Det vil være nødvendigt at målrette engagementer mod både landområder og byer, taget den omfattende urbanisering i Somalia samt det høje antal internt fordrevne personer i byer i betragtning.

3.1 Forbedring af levevilkår og forebyggelse af intern fordrivelse

Næsten halvdelen af den somaliske befolkning har brug for humanitær bistand. For at reducere humanitære behov på lang sigt vil engagementerne forsøge at skabe muligheder og forbedre somalieres levevilkår. Dette kan gøres ved at styrke evnen hos individer, husstande, samfund og systemer til at forberede sig på, absorbere, tilpasse sig og komme sig efter konflikt- eller klima-relaterede chok. Det kræver også, at de grundlæggende årsager til sårbarhed adresseres. Mange somaliere er, i mangel på en fungerende stat, afhængige af, at deres lokalsamfund eller klan yder dem beskyttelse og sikrer dem en indkomst. Serviceydelser leveres ofte af humanitære organisationer eller uformelle netværk, der har tilknytning til en bestemt klan.

Fattigdom, ustabilitet og konflikt i Somalia kommer ofte til udtryk i manglen på mad, vand og beskyttelse. Dette tvinger de mest sårbare dele af befolkningen på flugt i forsøget på at overleve, hvilket øger urbaniseringen og konkurrencen om allerede knappe lokale og humanitære ressourcer. Vand, mad og sikkerhed såvel som økonomiske muligheder er således centrale for at forbedre befolkningens levevilkår.

Danmark vil bestræbe sig på at **styrke modstandsdygtigheden i lokalsamfund i somalieres oprindelsessteder**. Dette skyldes evidens for, at for at mindske presset i retning af fordrivelse skal grundlæggende behov imødekommes lokalt, der hvor udsatte befolkningsgrupper er bosat. Dette indebærer også klimatilpassede indsatser i både i by- og landområder, f.eks. vand, kunstvanding og klimasmart landbrug.

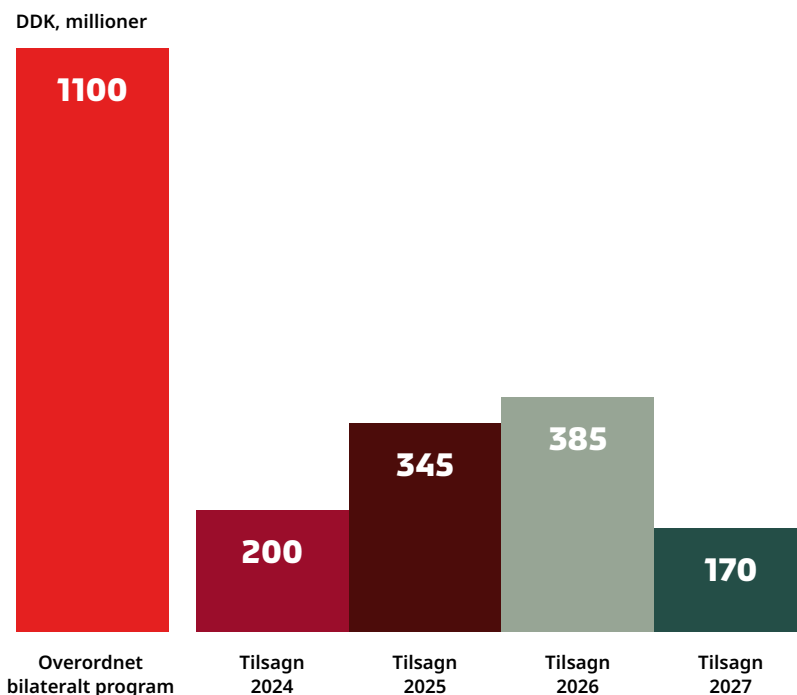
At opbygge modstandsdygtighed på lokalt niveau indebærer tilpasning og implementering af kapaciteter og ressourcer, der forbereder og reagerer på chok samtidig med at konsekvenserne for lokalsamfundet minimeres. En mulig udviklingstilgang kunne være drevet af lokalsamfund med **fokus på social dialog**

og lokal beslutningstagning ved prioritering af behov og aktiviteter. Dette kunne bidrage til mægling og løsning af lokale konflikter og give konkret erfaring med fokus på fredsopbygning inden for HDP-nexus forbundet med humanitære indsatser og udviklingsinvesteringer. Kontekst, metodisk tilgang og strategier vil variere, og en fleksibel tilgang vil være nødvendig. Dog kunne indsatsen bestå i at yde mikrolån til produktive aktiviteter, forsikringsordninger for dyrehold samt interventioner inden for klimasmart landbrug. Potentielle synergier med andre danske engagementer inden for klimatilpasning vil blive undersøgt.

Danmark kan undersøge, hvordan man kan deltage i initiativer, der sigter mod at forbedre befolkningens levevilkår og deres selvhjulpethed. I samarbejde med civilsamfundsorganisationer vil Danmark **afprøve nye tilgange til disse initiativer samt til beskyttelsesindsatser**. I Somalia udgøres det sociale sikkerhedsnet ofte af familien, lokalsamfundet og af klan-tilhørsforholdet – så længe lokalsamfundet har ressourcer at dele. En målrettet CSO-indsats på dette område kunne overvejes, suppleret med støtte fra multilaterale organisationer, der sigter mod at fremme levevilkårene for somaliere i både land og by.

I forhold til investeringer i modstandsdygtighed, kan behovene blandt fattige i byer, der ofte bor side om side med internt fordrevne i midlertidige lejre, overvejes. Adskillige samarbejdspartnere, både multilaterale organisationer og ikke-statslige organisationer, arbejder med modstandsdygtighed hos mennesker i sekundære byer, som en del af en langsigtet strategi for at forbedre national modstandsdygtighed og tilpasning til skiftende klima- og sikkerhedsforhold.

7. FORELØBIG OVERSIGT OVER DET BILATERALE PROGRAMBUDGET

BILAG B) NØGLEDATA – SOMALIA

INDIKATOR	VÆRDI	ÅR	KILDE
Økonomiske nøgletal			
Areal (kvadrat km, tusinde)	637.657	2022	UNDP
Befolkning	17.065.581	2021	WB WDI
Bruttonationalprodukt, BNP (nuværende USD)	7,63	2021	WB WDI
BNP vækst (årlig pct.)	4,0	2021	WB WDI
BNP per indbygger (nuværende USD)	401	2022	IMF
"Ease of doing business"-index	20,0	2019	WB WDI
Skatteindtægter (procent af BNP)	2,1*	2022	IMF
Netto udviklingsbistand modtaget pr. indbygger (nuværende USD)	140,4	2021	WB WDI
Netto udviklingsbistand (procent af BNI)	31,6	2021	WB WDI
Samlet betalingsbalance (procent af BNP)	0,2	2021	WB WDI
Samlet ydelse på gæld (procent af BNI)	30,4	2021	WB WDI
Inflation, forbrugerpriser (årlige ændringer i procent)	6,8	2022	UNDP
Sociale nøgletal			
Befolkningstilvækst (årlig procent)	3,1	2021	WB WDI
Forventet levetid ved fødsel, total (år)	56	2022	UNDP
Fertilitetsrate (antal fødsler per kvinde)	6,9	2019	UNDP
Befolkning mellem 15-64 (procent af samlet befolkning)	50,2	2021	WB WDI
Befolkning i byområder (procent af samlet befolkning)	46,7	2021	WB WDI
Befolkning, der er internt fordrevne (procent af samlet befolkning)	17	2019	UNDP
Dødelighed, under-5 (pr 1.000 levendefødt)	128	2016	UNDP
Moderens dødelighed, modelgenereret estimat, pr 100.000 levendefødt	692	2019	UNDP
Mennesker, der bruger drikkevand (procent af samlet befolkning)	56	2020	WB WDI
Fødevarer sikkerhed (procent af samlet befolkning)	31	2022	UNDP
HIV-forekomst, total (procent af befolkning ml. 15-49 år)	0,1	2021	WB WDI
Indskrevne i skole, grundskole (procent netto)	9,1	2021	WB WDI
Under fattigdomsgrænsen på 1,90USD/dag (2011 PPP) (procent befolkning)	69	2022	UNDP
Omskæring af kvinder (procent af befolkningen mellem 15-49 år)	99	2022	UNDP
Indkomst pr indbygger (næverende USD)	557	2018	UNDP

INDIKATOR	VÆRDI	ÅR	KILDE
Miljømæssige nøgletal			
Skov (procent af landområde)	9,5	2020	UNDP
Befolkningens brug af basis sanitetsydelser (procent af befolkning)	40	2022	UNDP
CO ₂ udledning (ton per indbygger)	0,0	2019	WB WDI
Vedvarende el-produktion (procent af samlet elektricitetsproduktion)	95,03	2019	WB WDI
Adgang til electricitet (pct. af samlet befolkning)	49,7	2020	WB WDI
Nøgletal på menneskerettigheder			
Politiske rettigheder, 0-40 point	2	2023	Freedom House
Civile rettigheder, 0-60 point	6	2023	Freedom House
Press Freedom Index (1-180)	44	2023	Reporters Without Borders

BILAG C) OVERORDNET RESULTATRAMME

IMPACTNIVEAU

OVERORDNET VISION

At støtte udviklingen af et stabilt, inkluderende, velstående og demokratisk Somalia

STRATEGISKE MÅL

1. Sikre tilpasning til klimaforandringer gennem klimadiplomati, lige adgang til ressourcer samt fremme af inklusiv og grøn vækst.

2. Fremme stabilitet og sikkerhed, inklusiv statsopbygning og beskyttelse af menneskerettigheder.

3. Styrke modstandsdygtigheden og imødegå fordrivelse og migration.

INDIKATORER AND MÅDER AT VERIFICERE

1. Vand & sanitet

Verdensmål 6.1.1: Adgang til rent drikkevand
MoV: Verdensbankens Databank

2. Vandressourcer

Verdensmål 6.5.1: Integreret forvaltning af vandressourcer
MoV: IWRM Data Portal

3. Fattigdom

Verdensmål 1.2.1: Befolkning, der lever under fattigdomsgrænsen. MoV: Verdensbankens Databank

4. Økonomisk vækst

Verdensmål 8.6.1: Andel af unge, som ikke er i uddannelse eller beskæftigelse. MoV: World Bank Databank

1. Stabilitet

Verdensmål 16.3.3: Conflict resolution mechanism. MoV: Verdensbankens Databank

2. Forebyggelse af konflikt

Verdensmål 16.1.2: Konflikt-relaterede dødsfald. MoV: ACLED

3. Good governance

Verdensmål 16.6.2: Effektive, ansvarlige og transparente institutioner. MoV: TI's Corruption Perceptions Index

4. Human rights

Verdensmål 16.a.1: Selvstændige, nationale menneskerettighedsinstitutioner MoV: GANHRI Status

1. Modstandsdygtighed

Verdensmål 2.1.2: Udbredelse af fødevareresikkerhed. MoV: Verdensbankens Databank

2. Ligestilling SRHR

Verdensmål 5.3.1: Raten for børneægteskaber. MoV: UNICEF Data

3. Migration

Verdensmål 10.7.3: Sikker migration. MoV: IOM Missing Migrants Projects' datasæt

DANMARKS STRATEGISKE RAMME FOR SOMALIA 2024-2028

NOVEMBER 2023

UDENRIGSMINISTERIET

Asiatisk Plads 2
1448 København K

+45 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
um@um.dk
www.um.dk

Design: Kontrapunkt

Publikationen kan downloades via:
www.um.dk

Teksten kan citeres frit.

www.um.dk